II

(Akty prijaté podľa Zmluvy o ES/Zmluvy o Euratome, ktorých uverejnenie nie je povinné)

ODPORÚČANIA

RADA

ODPORÚČANIE RADY

zo 14. mája 2008

o všeobecných usmerneniach pre hospodárske politiky členských štátov a Spoločenstva (2008 – 2010)

(2008/390/ES)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 99 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Komisie,

so zreteľom na diskusiu v Európskej rade 13. a 14. marca 2008,

keďže uznesenie o odporúčaní Komisie bolo prijaté Európskym parlamentom,

TÝMTO ODPORÚČA:

ODDIEL A

MAKROEKONOMICKÉ POLITIKY PRE RAST A ZAMESTNANOSŤ

A.1. ***Makroekonomické politiky, ktoré vytvárajú podmienky pre vyšší rast a zamestnanosť***

Zabezpečenie hospodárskej stability na zvýšenie zamestnanosti a rastového potenciálu

Na podporu vyváženého hospodárskeho rastu a plné uplatnenie súčasného rastového potenciálu sú nevyhnutné kvalitné makroekonomické politiky a štrukturálne reformy na produktovom, pracovnom a kapitálovom trhu. K rastu a zamestnanosti môžu prispieť aj menové politiky prostredníctvom zabezpečovania cenovej stability (bez toho, aby sa ohrozilo plnenie tohto cieľa) aj podporovaním iných všeobecných hospodárskych politík. Pre nové členské štáty bude dôležité, aby menová politika a politika výmenných kurzov prispievali k dosiahnutiu konvergencie. Režimy výmenných kurzov tvoria významnú súčasť celkového rámca hospodárskej a menovej politiky a mali by sa orientovať na dosiahnutie reálnej a trvalo udržateľnej nominálnej konvergencie. Tieto snahy by sa vo vhodnej etape po pristúpení mali posilniť účasťou v systéme mechanizmu výmenných kurzov (ERM II).

Zabezpečenie zdravej rozpočtovej pozície umožní úplné a symetrické pôsobenie automatických rozpočtových stabilizátorov v priebehu cyklu zamerané na stabilizáciu produkcie okolo úrovne potenciálu. Pre členské štáty, ktoré už dosiahli stabilnú rozpočtovú pozíciu, je úlohou túto pozíciu udržať. Pre ostatné členské štáty je dôležité (najmä ak sa zlepšia ekonomické podmienky) prijať všetky nápravné opatrenia potrebné na dosiahnutie strednodobých rozpočtových cieľov, a tým sa vyhnúť procyklickej politike a dostať sa pred nasledujúcim hospodárskym oslabením do pozície, v ktorej je zabezpečený dostatočný priestor pre úplné pôsobenie automatických stabilizátorov v priebehu daného cyklu. Konkrétne by členské štáty, ktoré sú členmi eurozóny a systému ERM II a ktoré zatiaľ nesplnili svoje strednodobé rozpočtové ciele (MTO), mali dosiahnuť v súlade so správou o reforme Paktu stability a rastu schválenou na zasadnutí Európskej rady 22. marca 2005 ako štandard ročnú mieru úpravy v cyklickom vyjadrení bez jednorazových a dočasných opatrení vo výške 0,5 % HDP.

Strednodobé rozpočtové ciele jednotlivých členských štátov sa líšia v závislosti od rôznych hospodárskych a rozpočtových pozícií a vývoja. V súlade s reformou Paktu stability a rastu v roku 2005 sa MTO prehodnotia, aby sa v nich lepšie zohľadnilo fiškálne zaťaženie vyplývajúce zo starnutia populácie. Vhodne doplniť pakt a podporiť dosahovanie cieľov by malo (tiež v súlade s reformou v roku 2005) aj zavedenie a posilnenie vnútroštátnych rozpočtových pravidiel a inštitúcií vrátane mechanizmov monitorovania.

Ďalšia náročná úloha makroekonomickej politiky niektorých štátov vyplýva z toho, že musia fungovať v prostredí rýchleho ekonomického dobiehania, čo je v rôznej miere spojené s vonkajším deficitom, rýchlym rastom úverov a rozvojom finančného sektora. V záujme tlmenia vonkajších a vnútorných nerovnováh je dôležitá fiškálna zdržanlivosť, účinný finančný dohľad a podpora konkurencieschopnosti. Jedným z dôležitých spôsobov udržania zahraničného deficitu v pásme, v ktorom možno zabezpečiť stabilné financovanie činností z vonkajších zdrojov, je obozretná fiškálna politika. Okrem prínosu pre zdravú rozpočtovú pozíciu má zdržanlivosť vo fiškálnej oblasti vplyv aj na zníženie rizika zvýšenia domáceho dopytu s následkom pretrvávajúcej vysokej inflácie a výskytu makrofinančných rizík, ktoré by mohli spôsobiť výkyvy reálnych výmenných kurzov a dlhotrvajúcu stratu konkurencieschopnosti. Zásadnou úlohou štrukturálnych reforiem a vhodnej koordinácie politík je pomôcť hospodárstvam, aby odolali prípadnému nepriaznivému vývoju svetovej ekonomiky.

Usmernenie 1. Zabezpečiť hospodársku stabilitu pre trvalo udržateľný rast

1. V súlade s Paktom stability a rastu by členské štáty mali plniť svoje strednodobé rozpočtové ciele. Pokiaľ tento cieľ ešte nesplnili, mali by prijať všetky nápravné opatrenia potrebné na jeho dosiahnutie. Členské štáty by sa mali vyhýbať procyklickým fiškálnym politikám. Okrem toho je nevyhnutné, aby členské štáty s nadmerným deficitom podnikali účinné kroky na jeho odstránenie.

2. Členské štáty vykazujúce deficit bežného účtu, ktorý predstavuje riziko, že bude neudržateľný, by mali pracovať na jeho odstránení prostredníctvom štrukturálnych reforiem, podporou vonkajšej konkurencieschopnosti a v prípade potreby aj prostredníctvom fiškálnej politiky. Pozri aj integrované usmernenie Prispievať k dynamickej a fungujúcej EMÚ (č. 6).

Zabezpečiť hospodársku a fiškálnu udržateľnosť ako základ zvýšenia zamestnanosti

Pokiaľ sa vo väčšom rozsahu nezmenia politiky a správanie, starnutie populácie v Európe prinesie riziká pre dlhodobú udržateľnosť ekonomiky Európskej únie spôsobené znížením rastu potenciálnej produkcie na obyvateľa z dôvodu zníženia podielu obyvateľstva v produktívnom veku a zvýšením výdavkov na financovanie systémov dôchodkového, sociálneho a zdravotného zabezpečenia, ako aj dlhodobej starostlivosti. A pokiaľ sa nebudú tieto otázky riešiť včas, potenciálny vývoj by mohol viesť k podstatnému zvýšeniu dlhového zaťaženia. Ako sa ukázalo v správe Komisie o udržateľnosti, viaceré členské štáty sú vystavené vysokému riziku nezachovania trvalej udržateľnosti a mnoho ďalších strednému riziku.

Členské štáty by mali riešiť hospodárske dôsledky starnutia populácie v súlade s overenou trojdielnou stratégiou riešenia rozpočtových dôsledkov starnutia. Tá pozostáva jednak z vhodnej kombinácie politík zameraných na dosiahnutie uspokojivého tempa znižovania zadlženia (vrátane splnenia MTO) a na vytvorenie stimulov na zvýšenie mier zamestnanosti a ponuky pracovných síl s cieľom kompenzovať vplyv budúceho poklesu podielu osôb v produktívnom veku a jednak z reforiem dôchodkových systémov a systémov zdravotnej starostlivosti. Dôležité je tiež modernizovať systémy sociálneho zabezpečenia s cieľom zaistiť, aby boli finančne životaschopné, stimulovali obyvateľstvo v produktívnom veku na aktívnu účasť na trhu práce a zároveň podporovali plnenie vlastných cieľov z hľadiska dostupnosti a primeranosti. Lepšia interakcia medzi systémami sociálnej ochrany a trhmi práce môže odstrániť rušivé vplyvy a podnietiť predĺženie produktívneho veku na základe predĺženia priemernej dĺžky života. Presadzovanie politík v oblasti zdravia vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti by mohlo napomôcť zvýšenie podielu časti života prežitého v dobrom zdraví, a tým podporiť udržateľnosť systémov zdravotnej starostlivosti.

Usmernenie 2. Zabezpečiť hospodársku a fiškálnu udržateľnosť ako základ zvýšenia zamestnanosti

Členské štáty by mali v súvislosti s prognózovanými nákladmi súvisiacimi so starnutím obyvateľstva:

1. dosiahnuť uspokojivé tempo znižovania štátneho dlhu s cieľom posilniť verejné financie;

2. zreformovať a posilniť systémy dôchodkového a sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti na zaistenie ich finančnej životaschopnosti, sociálnej primeranosti a dostupnosti;

3. prijať opatrenia na zvýšenie účasti na trhu práce a ponuky pracovných síl najmä medzi ženami, mladými a staršími pracovníkmi a podporovať celoživotný prístup k práci, aby sa v hospodárstve zvýšil počet odpracovaných hodín.

Pozri aj integrované usmernenie Podporovať celoživotný prístup k práci (č. 18 a 4, 19 a 21).

Podporovať efektívne prideľovanie zdrojov zamerané na rast a zamestnanosť

Dobre navrhnuté daňové a výdavkové systémy, ktoré podporujú efektívne prideľovanie zdrojov, sú nevyhnutným predpokladom, aby bol verejný sektor schopný plne prispievať k rastu a zamestnanosti. To možno dosiahnuť presmerovaním

výdavkov v prospech kategórií zvyšujúcich rast, ako je výskum a vývoj, fyzická infraštruktúra, environmentálne neškodné technológie, ľudský kapitál a znalosti, a to bez toho, aby sa ohrozilo plnenie cieľov hospodárskej stability a trvalej udržateľnosti. Verejné zdroje sa musia využívať čo najefektívnejšie a najúčinnejšie. Členské štáty môžu pomôcť pri regulácii výdavkových kategórií pomocou vhodných rozpočtových inštitúcií a fiškálnych rámcov, ako je uplatňovanie výdavkových pravidiel a využívanie výkonového rozpočtovania, ktorým sa dôraz presúva od míňania prostriedkov na skutočné dosahovanie výsledkov, a zavedením hodnotiacich mechanizmov, ktorými sa zabezpečí, že jednotlivé reformné opatrenia a celkové reformné balíky sú dobre navrhnuté. Kľúčové priority ekonomiky EÚ sa musia klásť na zaručenie, že daňové štruktúry a ich vzájomné pôsobenie so systémom sociálnych dávok motivujú k práci a investíciám, presadzovanie vyššieho rastu prostredníctvom vyššej zamestnanosti a investícií a zlepšenie efektívnosti a účinnosti výdavkov s cieľom skvalitniť verejné financie.

Usmernenie 3. Podporovať efektívne prideľovanie zdrojov zamerané na rast a zamestnanosť

Členské štáty by mali bez toho, aby boli dotknuté usmernenia o hospodárskej stabilite a trvalej udržateľnosti, presmerovať zloženie verejných výdavkov v prospech kategórií, ktoré v súlade s lisabonskou stratégiou zvyšujú rast, prispôsobiť daňovú štruktúru na posilnenie rastového potenciálu, zabezpečiť zavedenie mechanizmov hodnotenia vzťahu medzi verejnými výdavkami a dosahovaním cieľov politík a zabezpečiť celkový jednotný charakter súborov reformných opatrení.

Pozri aj integrované usmernenie Podporovať trvalo udržateľné využívanie zdrojov a posilňovať synergie medzi ochranou životného prostredia a rastom (č. 11).

Zabezpečiť, aby vývoj miezd prispieval k rastu a stabilite a dopĺňal štrukturálne reformy

Vývoj miezd môže prispievať k stabilným makroekonomickým podmienkam a takej kombinácii politík, ktorá je priaznivá pre zamestnanosť. To si vyžaduje, aby zvyšovanie reálnych miezd bolo v súlade s príslušnou mierou rastu produktivity v strednodobom rámci a mierou ziskovosti, ktorá umožňuje investície zvyšujúce produktivitu, kapacitu a zamestnanosť. Toto si vyžaduje, aby dočasné faktory, napríklad výkyvy produktivity spôsobené cyklickými faktormi alebo jednorazové zvýšenia celkovej miery inflácie, nespôsobovali neudržateľný rast miezd a aby vývoj miezd odzrkadľoval podmienky na miestnych trhoch práce. V krajinách s klesajúcimi podielmi na trhu je potrebná zdržanlivosť v oblasti miezd a reformy zamerané na rast produktivity, aby sa upravili náklady na jednotku práce s cieľom obnoviť konkurencieschopnosť. Tieto záležitosti je potrebné zohľadniť aj v rámci nepretržitého dialógu a výmeny informácií medzi menovými a fiškálnymi orgánmi a sociálnymi partnermi prostredníctvom makroekonomického dialógu.

Usmernenie 4. V záujme zabezpečenia, aby vývoj miezd prispieval k makroekonomickej stabilite a rastu a k zvýšeniu prispôsobivosti, by členské štáty mali presadzovať vhodné rámcové podmienky pre systémy kolektívneho vyjednávania o mzdách a zároveň plne rešpektovať úlohu sociálnych partnerov, aby sa presadzoval súlad vývoja nominálnych miezd a nákladov na prácu s cenovou stabilitou a vývojom produktivity v strednodobom rámci, pričom je potrebné zohľadňovať rozdiely v kvalifikácii pracovnej sily a v podmienkach na miestnom trhu práce.

Pozri aj integrované usmernenie Zabezpečiť taký vývoj nákladov na prácu a mechanizmy stanovovania miezd, ktoré podporujú zamestnanosť (č. 22).

Podporovať väčší súlad medzi makroekonomickými politikami, štrukturálnymi politikami a politikami zamestnanosti

Úlohou silných makroekonomických politík je vytvoriť podmienky podporujúce tvorbu zamestnanosti a rast. Štrukturálne reformy, ktoré sú v krátkodobom a strednodobom horizonte v súlade so stabilnými fiškálnymi pozíciami, sú nevyhnutné na zvyšovanie produktivity a zamestnanosti v strednodobom horizonte, čím vedú k plnej realizácii a posilňovaniu rastového potenciálu. Prispievajú tiež k fiškálnej udržateľnosti, makroekonomickej stabilite a odolnosti voči náhlym zmenám. Na získanie všetkých výhod zo štrukturálnych reforiem zameraných na rast a zamestnanosť sú zároveň rozhodujúce vhodné makroekonomické politiky. Najdôležitejšou črtou celkovej ekonomickej stratégie členských štátov je zabezpečiť, aby mali jednotný súbor štrukturálnych politík, ktoré podporujú makroekonomický rámec, a naopak, makroekonomický rámec vhodný pre štrukturálne politiky. Trhové reformy a investície do ľudského kapitálu by mali v prvom rade zlepšiť celkovú prispôsobivosť a pružnosť hospodárstiev pri zmenách cyklických hospodárskych podmienok a dlhodobejších trendoch, ako je napríklad globalizácia a technologický vývoj. V tomto smere je dôležitá reforma daňových systémov a systémov sociálneho zabezpečenia, aby sa oplatilo pracovať a aby sa minimalizovali všetky aspekty odrádzajúce od účasti na trhu práce.

Usmernenie 5. Podporovať väčší súlad medzi makroekonomickými politikami, štrukturálnymi politikami a politikami zamestnanosti

Ako odpoveď na globalizáciu, technologický pokrok, zmenu dopytu a cyklické zmeny by členské štáty mali presadzovať reformy trhov práce a produktových trhov, čím sa zároveň zvyšuje rastový potenciál, a podporovať makroekonomický rámec zvyšovaním pružnosti, mobility a prispôsobivosti trhov práce a produktových trhov. Členské štáty by mali najmä dodať nový impulz daňovým reformám a reformám sociálneho zabezpečenia, aby sa zlepšili stimuly a oplatilo pracovať, zvýšiť prispôsobivosť trhov práce, na ktorých by sa mala spájať pružnosť s istotou v oblasti zamestnanosti, a zlepšiť zamestnateľnosť investovaním do ľudského kapitálu.

Pozri tiež integrované usmernenie Podporovať flexibilitu v spojení s istotou zamestnania a znižovať segmentáciu trhov práce s náležitým zreteľom na úlohu sociálnych partnerov (č. 21 a 19).

A.2. ***Zabezpečenie dynamickej a fungujúcej eurozóny***

Od vytvorenia eurozóny pred takmer desiatimi rokmi do nej vstúpili ďalšie štyri krajiny. Euro pomohlo v krajinách eurozóny upevniť ekonomickú stabilitu a v dôsledku toho vytvoriť v týchto krajinách priaznivé finančné podmienky a zmierniť vplyvy vonkajších výkyvov výmenných kurzov. Nízky rast výkonnosti v niektorých častiach eurozóny a pretrvávajúce rozdiely v raste a inflácii medzi krajinami eurozóny vyvolávajú otázky, či vnútorná úprava v rámci eurozóny prebieha hladko, a naznačujú, že hospodárske politiky a štruktúry správy ešte nemusia byť úplne prispôsobené na to, aby tieto krajiny úplne ťažili z výhod, ktoré menová únia ponúka. Keďže krajiny eurozóny už nemôžu nezávisle využívať menovú politiku a politiku výmenných kurzov, je nevyhnutné vykonať ďalšie štrukturálne reformy podporujúce hladkú adaptáciu v prípade hospodárskych šokov a opätovné nastolenie konkurencieschopnosti, a teda zabezpečenie hospodárskeho rastu na udržateľnom základe.

Súbor politík v eurozóne musí podporovať hospodárske oživenie a súčasne dbať na dlhodobú udržateľnosť a stabilitu. V súčasnej situácii je potrebné, aby tento súbor politík podporil dôveru medzi spotrebiteľmi a investormi, s čím súvisí aj potreba naďalej venovať pozornosť strednodobej stabilite. Rozpočtová politika musí na jednej strane zabezpečiť fiškálnu pozíciu, ktorá podporuje cenovú stabilitu a je v súlade s potrebou pripraviť sa na vplyv starnutia populácie, a na strane druhej dosiahnuť také zloženie verejných výdavkov a príjmov, ktoré podporuje hospodársky rast. V apríli 2007 sa euroskupina dohodla, že „… pri využití priaznivých cyklických podmienok by väčšina členov eurozóny dosiahla svoje strednodobé ciele v roku 2008 alebo 2009, pričom najneskorší cieľ všetkých by mal byť rok 2010“. V dôsledku vysokého podielu verejného sektora na hospodárskej aktivite eurozóny má kvalita verejného financovania výrazný dosah na hospodársku výkonnosť. Je tiež veľmi dôležité, aby sa zdroje vynakladali efektívne a účinne, s ohľadom na podporu rastového potenciálu a s cieľom minimalizovať narušenia vyplývajúce z verejného financovania. Komplexné štrukturálne reformy časom umožnia eurozóne zvýšiť svoj rastový potenciál a zabezpečiť, aby výraznejší rast nevytvoril potenciál pre vyššiu infláciu. Reformy zabezpečujúce adaptabilnejšie, inkluzívnejšie a integrovanejšie trhy práce, intenzívnejšiu hospodársku súťaž na produktových trhoch a hlbšiu integráciu finančných trhov, doplnené o makroekonomické politiky orientované na rast a stabilitu, sú pre členské štáty eurozóny osobitne významné, keďže majú veľký vplyv na ich schopnosť primerane sa prispôsobiť šokom.

Na to, aby eurozóna prispievala k medzinárodnej hospodárskej stabilite a lepšie zastupovala svoje hospodárske záujmy, musí naplno uplatniť svoju úlohu v medzinárodnej spolupráci v oblasti menovej a hospodárskej politiky. Hoci rozhodnutie vymenúvať predsedu euroskupiny na dvojročné funkčné obdobie od roku 2005 prinieslo vyššiu stabilitu vonkajšej reprezentácie eurozóny, táto reprezentácia by sa mala ďalej skvalitniť v súlade s platnými zmluvami, aby sa eurozóna mohla ujať vedúcej strategickej úlohy v rozvoji globálneho hospodárskeho systému, ktorá zodpovedá jej hospodárskemu významu.

V eurozóne sa jednotlivé vplyvy vo výraznejšej miere prenášajú na partnerské krajiny, a teda je najsilnejšia potreba spoločného programu. Spoločnou menou a spoločnou menovou politikou sa koordinácia rozširuje o ďalší rozmer, ktorým sa posilňuje úloha eurozóny pri zvyšovaní rastu a vytváraní pracovných miest v rámci celej EÚ.

Usmernenie 6. S cieľom prispievať k dynamickej a fungujúcej EMÚ musia členské štáty eurozóny zabezpečiť lepšiu koordináciu svojich hospodárskych a rozpočtových politík, najmä:

1. venovať osobitnú pozornosť fiškálnej udržateľnosti verejných financií v plnom súlade s Paktom stability a rastu;

2. prispievať k súboru politík, ktorým sa podporuje hospodárske oživenie a ktorý je v súlade s cenovou stabilitou, čím sa z krátkodobého hľadiska zvyšuje dôvera medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi a zároveň podporuje dlhodobo udržateľný rast;

3. presadzovať štrukturálne reformy, ktoré zvýšia dlhodobý potenciálny rast eurozóny a zlepšia jej produktivitu, konkurencieschopnosť a hospodárske prispôsobenie sa nerovnomerným náhlym zmenám, pričom osobitnú pozornosť je potrebné venovať politikám zamestnanosti, a

4. zabezpečiť, aby bol vplyv eurozóny v globálnom hospodárskom systéme porovnateľný s jej hospodárskym významom.

ODDIEL B

MIKROEKONOMICKÉ REFORMY NA ZVÝŠENIE RASTOVÉHO POTENCIÁLU EURÓPY

Na zvýšenie rastového potenciálu EÚ a podporu makroekonomickej stability sú nevyhnutné štrukturálne reformy, pretože zvyšujú efektívnosť a prispôsobivosť európskeho hospodárstva. Rast produktivity podporuje hospodárska súťaž, ľudský kapitál, investície, inovácie. Na zvýšenie rastového potenciálu Európy je potrebné dosiahnuť pokrok v tvorbe pracovných miest, ako aj v raste produktivity. Rast produktivity EÚ sa po viac ako desaťročnom zaostávaní za rastom produktivity USA od polovice roka 2005 zrýchlil, aj keď v niektorých sektoroch služieb zostal pribrzdený. Udržať si toto zlepšenie je hlavnou úlohou, pred ktorou Únia stojí, a to najmä s ohľadom na starnutie jej obyvateľstva. Odhaduje sa, že samotné starnutie obyvateľstva zníži súčasnú mieru potenciálneho rastu takmer o polovicu. Pokračovanie rastu produktivity, lepšie motivovaná pracovná sila s lepším vzdelaním a zručnosťami a zvyšovanie počtu odpracovaných hodín sú preto nevyhnutné na zachovanie a zvyšovanie životnej úrovne v budúcnosti a na zabezpečenie vysokej úrovne sociálnej ochrany. Okrem toho sa intenzívnejšou spoluprácou medzi jednotlivými úrovňami štátnej správy dosiahne zosúladenejšia, koordinovanejšia a účinnejšia tvorba politík.

B.1. *Znalosti a inovácie – hybná sila trvalo udržateľného rastu*

Znalosti získané prostredníctvom investícií do výskumu a vývoja, procesu inovácie, vzdelávania, zručností a celoživotného učenia predstavujú rozhodujúci faktor podpory dlhodobého rastu. Politiky zamerané na zvýšenie investícií do znalostí a posilnenie inovačnej kapacity hospodárstva EÚ tvoria ťažisko Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Z tohto dôvodu sa národné a regionálne programy na obdobie rokov 2007 – 2013 v súlade s lisabonskými cieľmi vo zvýšenej miere zameriavajú na investície do týchto oblastí.

Zvýšiť a zlepšiť investície do výskumu a vývoja v súvislosti s vytvorením európskeho znalostného priestoru

Vysoká úroveň výskumu a vývoja predstavuje kľúčový vklad do procesu inovácie, a teda významnou mierou prispieva k našej konkurencieschopnosti v budúcnosti. Výskum a vývoj ovplyvňuje hospodársky rast rôznymi spôsobmi: po prvé môže prispievať k vzniku nových trhov alebo výrobných postupov; po druhé môže viesť k postupnému zlepšovaniu existujúcich výrobkov a výrobných postupov; po tretie zvyšuje schopnosť krajiny preberať nové technológie a po štvrté sa ním presadzuje inovačný potenciál. Pri dosahovaní udržateľného rastu zohrávajú významnú úlohu environmentálne technológie a ekoinovácia.

V súčasnosti EÚ vynakladá na výskum a vývoj približne 1,85 % HDP (hoci v jednotlivých členských štátoch sa táto hodnota pohybuje od 0,5 % do takmer 4 % HDP). Podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP od roku 2000 mierne poklesol. Okrem toho len približne 55 % výdavkov na výskum v EÚ financuje podnikateľský sektor. Nízka úroveň súkromných investícií do výskumu a vývoja sa označuje za jednu z hlavných príčin rozdielu v úrovni inovácií medzi EÚ a USA. Potrebný je rýchlejší pokrok smerom k vytvoreniu európskeho výskumného priestoru vrátane splnenia spoločného cieľa EÚ, ktorým je zvýšenie investícií do výskumu do roku 2010 na 3 % HDP. Členské štáty sa vyzývajú, aby vo svojich národných programoch reforiem a vo výročných správach o ich vykonávaní uvádzali ciele týkajúce sa výdavkov na výskum a vývoj a opatrenia na ich dosiahnutie, pričom by mali venovať osobitnú pozornosť začleneniu európskeho rozmeru do národných politík výskumu a vývoja. Hlavnou úlohou je vytvoriť rámcové podmienky, nástroje a stimuly, aby podniky viac investovali do výskumu.

Je potrebné zefektívniť verejné výdavky na výskum a zlepšiť prepojenia medzi verejným výskumom a súkromným sektorom. Mali by sa posilniť centrá a siete excelentnosti a koordinovaným spôsobom by sa mala vytvoriť moderná výskumná infraštruktúra, celkovo lepšie by sa mali využívať mechanizmy verejnej podpory na posilnenie inovácie v súkromnom sektore a zabezpečiť by sa mala aj vyššia účinnosť verejných investícií a modernizácia riadenia výskumných ústavov a univerzít. Je tiež nevyhnutné zabezpečiť, aby spoločnosti pôsobili v konkurenčnom prostredí, pretože hospodárska súťaž predstavuje významný stimul pre výdavky súkromného sektora na inováciu. Okrem toho je potrebné vynaložiť odhodlané úsilie na zvýšenie počtu a kvality výskumných pracovníkov pôsobiacich v Európe najmä získavaním väčšieho počtu študentov pre vedecké, technické a inžinierske disciplíny a podporovaním kariérneho rastu a znižovaním prekážok, ktoré bránia medzinárodnej, európskej a medzisektorovej mobilite výskumných pracovníkov, vrátane náboru a reintegrácie vynikajúcich vyslaných a zahraničných výskumných pracovníkov a študentov. Európsky rozmer výskumu a vývoja by sa mal posilniť, pokiaľ ide o spoločné financovanie, rozvoj kritického množstva výskumných pracovníkov a optimálneho počtu výskumných infraštruktúr na úrovni EÚ v prioritných oblastiach náročných na finančné prostriedky a odstraňovanie prekážok mobility výskumných pracovníkov, vysokoškolských pedagógov a študentov. Na zvýšenie kapacity vytvárať a prijímať nové poznatky je potrebné vynaložiť väčšie úsilie pri zlepšovaní a udržiavaní kvality vzdelávania, najmä vyššieho vzdelávania.

Usmernenie 7. Potvrdzuje sa celkový cieľ na rok 2010 na úrovni 3 % HDP, pričom by mal byť primerane rozdelený medzi súkromné a verejné investície; s cieľom zvýšiť a zlepšiť investície do výskumu a vývoja najmä zo strany súkromnej podnikateľskej sféry si členské štáty stanovia svoje osobitné priebežné ciele. Členské štáty by mali ďalej rozvíjať súbor opatrení vhodných na posilnenie výskumu a vývoja, najmä výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore, prostredníctvom:

1. zlepšených rámcových podmienok a zabezpečenia toho, aby spoločnosti pôsobili v dostatočne konkurenčnom a atraktívnom prostredí;

2. účinnejších a efektívnejších verejných výdavkov na výskum a vývoj a rozvíjajúcich sa verejno-súkromných partnerstiev;

3. rozvoja a posilňovania centier excelentnosti vo vzdelávacích a výskumných inštitúciách v členských štátoch a v prípade potreby vytvárania nových centier a prostredníctvom zlepšovania spolupráce a prevodu technológií medzi verejnými výskumnými ústavmi a súkromnými podnikmi;

4. rozvoja a lepšieho využívania stimulov na motivovanie súkromného výskumu a vývoja;

5. modernizácie riadenia výskumných ústavov a univerzít;

6. zabezpečenia dostatočnej ponuky kvalifikovaných výskumných pracovníkov získavaním väčšieho počtu študentov pre vedecké, technické a inžinierske disciplíny a podporou kariérneho rastu a európskej, medzinárodnej, ako aj medzisektorovej mobility výskumných a vývojových pracovníkov.

Podporovať inováciu

Dynamika európskeho hospodárstva závisí od jeho kreatívnej a inovačnej schopnosti. Je potrebné, aby sa na podporu inovácie vytvorili rámcové hospodárske podmienky. Predpokladom je dobre fungujúci finančný a produktový trh, ako aj efektívne a dostupné prostriedky na uplatňovanie práv duševného vlastníctva. Inovácie na trh často zavádzajú nové podniky, ktoré sa môžu stretávať s veľkými ťažkosťami pri získavaní finančných prostriedkov. Inovačnú činnosť by preto mali podporiť opatrenia na stimuláciu zakladania a rastu inovačných podnikov vrátane zlepšenia prístupu k finančným prostriedkom. Rozširovanie technológií a politiky na lepšie prepojenie vnútroštátnych inovačných a vzdelávacích systémov možno podporiť rozvojom inovačných centier a sietí, ako aj službami na podporu inovácií zameranými na malé a stredné podniky. Odovzdávanie znalostí prostredníctvom mobility výskumných pracovníkov, priamych zahraničných investícií alebo dovozu technológií je prospešné najmä pre zaostávajúce krajiny a regióny. Takisto je rozhodujúce ďalej posilniť integráciu znalostného trojuholníka, ktorý tvorí výskum a vývoj, vzdelávanie a inovácia. Základnými predpokladmi dosiahnutia excelentnosti a zabezpečenia inovácie je najmä vysoká kvalita systémov vzdelávania a odbornej prípravy.

Rozsiahla inovačná stratégia EÚ sa preto zameriava na práva duševného vlastníctva, normalizáciu, využitie verejného obstarávania na stimuláciu inovácie, spoločné technologické iniciatívy, zvyšovanie inovácie na významných trhoch, spoluprácu medzi vyšším vzdelávaním, výskumom a podnikateľskou sférou vrátane inovácie z otvorených zdrojov, podporu inovácie v regiónoch, inováciu v sektore služieb a netechnologickú inováciu a zlepšovanie prístupu podnikov k financovaniu, najmä k rizikovému kapitálu.

Momentálnou dôležitou otázkou pre EÚ je nájsť riešenia v súvislosti so systémom patentových sporov a s patentom Spoločenstva.

Usmernenie 8. S cieľom podporovať všetky formy inovácie by sa členské štáty mali zamerať na:

1. zlepšenie služieb na podporu inovácií najmä v oblasti ich šírenia a prenosu technológií;

2. vytváranie a rozvoj inovačných centier, sietí a inovačných inkubátorov, v rámci ktorých sa vytvoria kontakty medzi univerzitami, výskumnými ústavmi a podnikmi, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni, čo prispeje k vyrovnaniu technologických rozdielov medzi regiónmi;

3. podporu cezhraničného odovzdávania znalostí vrátane znalostí z priamych zahraničných investícií;

4. podporu verejného obstarávania inovačných výrobkov a služieb;

5. lepší prístup k vnútroštátnym a medzinárodným zdrojom financovania;

6. efektívne a dostupné prostriedky presadzovania práv duševného vlastníctva.

Šírenie informačných a komunikačných technológií (IKT) v súlade s cieľmi a činnosťami iniciatívy i2010 je taktiež významným prostriedkom zlepšovania produktivity a následne aj hospodárskeho rastu. EÚ nie je schopná v plnej miere zužitkovať výhody informačných a komunikačných technológií najmä v dôsledku pretrvávajúcich nedostatočných investícií do IKT, organizačnej inovácie a zručností súvisiacich s IKT. V záujme posilnenia budúcej konkurencieschopnosti európskych podnikov je potrebné viac a rozsiahlejšie využívať IKT a zriadiť bezproblémový jednotný trh v službách poskytovaných elektronickými komunikáciami. Je takisto dôležité znížiť fragmentáciu „elektronického vnútorného trhu“ a predchádzať jej, a to zavedením interoperabilných elektronických služieb medzi členskými štátmi vo všetkých segmentoch. Užitočnú bázu pre interoperabilitu a inováciu predstavujú otvorené normy v oblasti IKT. Je potrebné zaistiť aj bezpečnosť sietí a informácií a ochranu súkromia, ako aj konvergenciu. Členské štáty by mali podporovať využívanie širokopásmových sietí – okrem iného aj v regiónoch, ktoré majú v tejto súvislosti nedostatočné pokrytie – s cieľom rozvíjať znalostnú ekonomiku a znižovať regionálne rozdiely v hospodárskom, sociálnom a kultúrnom rozvoji a presadzovať rast a inovácie v nových službách podporou využívania vysokorýchlostných širokopásmových sietí.

Usmernenie 9. S cieľom podporovať šírenie a účinné využívanie IKT a budovať plne otvorenú informačnú spoločnosť by členské štáty mali:

1. podporovať rozsiahle využívanie IKT vo verejných službách, v malých a stredných podnikoch a domácnostiach;

2. stanoviť potrebný rámec pre súvisiace zmeny v organizácii práce v hospodárstve;

3. presadzovať výraznú účasť európskeho priemyslu v kľúčových oblastiach IKT;

4. podporovať rozvoj silného odvetvia IKT a odvetvia obsahu a dobre fungujúce trhy;

5. zaistiť zabezpečenie sietí a informácií, ako aj konvergenciu a interoperabilitu, aby sa vytvoril informačný priestor bez hraníc;

6. podporiť zavádzanie širokopásmových sietí, okrem iného aj v regiónoch so slabým pokrytím, s cieľom rozvíjať znalostnú ekonomiku. Pozri aj integrované usmernenie Podporovať flexibilitu v spojení s istotou zamestnania a znižovať segmentáciu trhov práce s náležitým zreteľom na úlohu sociálnych partnerov (č. 21).

Posilňovať konkurenčné výhody európskej priemyselnej základne

Silná priemyselná základňa má pre hospodárstvo Európy rozhodujúci význam. Konkurencieschopnosť EÚ závisí od schopnosti hospodárstva preorientovať činnosti do sektorov s vyššou produktivitou. Modernizáciu priemyselnej základne EÚ podporuje prístup, v ktorom verejné politiky napomáhajú inováciu a zamestnanosť a v ktorom sú regionálne a iné politiky integrované. Okrem toho na posilnenie a udržanie si vedúceho postavenia v hospodárskej a technologickej oblasti musí Európa zvýšiť svoju schopnosť rozvíjať a predávať nové technológie vrátane IKT a environmentálnych technológií. Mali by sa analyzovať a využívať prínosy spolupráce pri spoločnom riešení výskumných, regulačných a finančných problémov na európskej úrovni v prípadoch, ak členské štáty nemôžu z dôvodu veľkosti alebo rozsahu vyriešiť zlyhania trhu samostatne. EÚ sa stále nepodarilo úplne realizovať svoj technologický potenciál. Európska priemyselná politika by sa mala snažiť o vytvorenie korektného konkurenčného prostredia pre podniky na báze spravodlivej hospodárskej súťaže. Zužitkovaniu technologického potenciálu pomôže združovanie európskej excelentnosti, rozvoj verejno-súkromných partnerstiev a spolupráca medzi členskými štátmi v prípadoch, keď sú výhody pre spoločnosť väčšie ako pre súkromný sektor.

Usmernenie 10. Na posilňovanie konkurenčných výhod priemyselnej základne potrebuje Európa na celom svojom území pevnú priemyselnú štruktúru. Nevyhnutné presadzovanie modernej a aktívnej priemyselnej politiky znamená posilňovanie konkurenčných výhod priemyselnej základne okrem iného aj prispievaním k atraktívnym rámcovým podmienkam pre výrobu i služby a súčasné zabezpečenie vzájomného dopĺňania sa tejto činnosti na národnej, nadnárodnej a európskej úrovni. Členské štáty by mali:

1. začať určením faktorov pridanej hodnoty a konkurencieschopnosti v kľúčových priemyselných odvetviach a riešením problémov súvisiacich s globalizáciou;

2. zamerať sa aj na rozvoj nových technológií a trhov:

   a) to znamená najmä snahu podporovať nové technologické iniciatívy založené na verejno-súkromných partnerstvách a spoluprácu medzi členskými štátmi, ktoré pomáhajú odstraňovať skutočné zlyhania trhu;

   b) taktiež to znamená vytváranie a rozvoj sietí regionálnych alebo miestnych zoskupení na území EÚ, v ktorých zohrávajú dôležitejšiu úlohu malé a stredné podniky.

Pozri aj integrované usmernenie Lepšie reagovať na potreby trhu práce (č. 20).

Podporovať trvalo udržateľné využívanie zdrojov

Trvalý úspech Únie závisí aj od riešenia okruhu problémov týkajúcich sa zdrojov a životného prostredia, ktoré v prípade zanedbania alebo riešenia neefektívnym spôsobom z hľadiska nákladov budú pôsobiť ako brzda ďalšieho rastu. Vývoj v poslednom období zdôraznil dôležitosť energetickej efektívnosti a zníženia citlivosti európskeho hospodárstva voči výkyvom cien ropy. Na zvýšenie bezpečnosti dodávok, zabezpečenie konkurencieschopnosti hospodárstva EÚ a dostupnosti

cenovo primeraných energií a na boj proti zmenám klímy je potrebný integrovaný prístup ku klimatickej a energetickej politike. Členské štáty aj Spoločenstvo musia prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ, ktorými sú aspoň 20 % zníženie emisií skleníkových plynov, 20 % podiel obnoviteľných energií, 20 % zlepšenie energetickej efektívnosti do roku 2020, ako aj príprava na 30 % zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2020, príspevok EÚ ku globálnej a komplexnej dohode na obdobie po roku 2012, pod podmienkou, že ostatné rozvinuté krajiny sa zaviažu na porovnateľné zníženia emisií a hospodársky rozvinutejšie krajiny na primeraný príspevok. Mali by sa pripraviť príslušné politiky, aby sa zaručilo, že tieto ciele sa splnia ekonomicky efektívnym spôsobom a s čo najnižšími nákladmi. Kľúčovou výzvou bude zabezpečiť, aby sa prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo uskutočnil spôsobom, ktorý nenaruší konkurencieschopnosť EÚ, podporí zdravé a udržateľné riadenie verejných financií a ktorý prispeje k širším cieľom rastu v zmysle Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Je veľmi dôležité, aby členské štáty pokračovali v boji proti zmenám klímy a zabránili vzostupu globálnej teploty o viac ako 2 °C nad hodnoty z predindustriálneho obdobia a zároveň nákladovo efektívne dosahovali ciele podľa Kjótskeho protokolu. Vzhľadom na význam biologickej rozmanitosti pre určité hospodárske odvetvia by členské štáty mali do roku 2010 zastaviť ubúdanie biologickej rozmanitosti a ochraňovať služby ekosystémov, a to najmä začleňovaním tejto požiadavky do ostatných politík.

Veľmi dôležitý je rozvoj efektívnej a účinnej politiky v oblasti dopravy okrem iného pomocou účinnej internalizácie externých nákladov. Kľúčovú úlohu v tejto súvislosti zohráva využívanie trhových nástrojov, ktoré zabezpečia, aby ceny lepšie odzrkadľovali škody na životnom prostredí a spoločenské náklady, pričom je dôležité, aby sa nechali pôsobiť vhodné cenové signály. Mal by sa tiež posilniť systém Európskej únie na obchodovanie s emisiami. Presadzovanie vývoja a využívania ekologických technológií a ekoinovácií, ekologizácia verejného obstarávania s osobitným zreteľom na malé a stredné podniky a odstránenie ekologicky škodlivých dotácií môžu spoločne s inými politickými nástrojmi vrátane zdaňovania, environmentálnych dotácií a poplatkov zlepšiť výsledky v oblasti inovácie a zvýšiť prínos k trvalo udržateľnému rozvoju. Spoločnosti v EÚ patria napríklad medzi popredné svetové subjekty vo vývoji nových technológií v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. V súvislosti s pretrvávajúcim tlakom na zvyšovanie cien energií a narastajúcimi hrozbami pre podnebie je dôležité presadzovať také zlepšenia energetickej efektívnosti, ktoré podporujú rast i trvalo udržateľný rozvoj.

Usmernenie 11. S cieľom podporovať trvalo udržateľné využívanie zdrojov a posilňovať synergie medzi ochranou životného prostredia a rastom by členské štáty mali:

1. prednostne sa venovať energetickej efektívnosti a kogenerácii, rozvoju trvalo udržateľných foriem energie (vrátane obnoviteľných) a rýchlemu rozšíreniu ekologických a ekologicky efektívnych technológií: a) na jednej strane v rámci vnútorného trhu, najmä v oblasti dopravy a energetiky, okrem iného na účely zníženia citlivosti európskeho hospodárstva na výkyvy cien ropy; b) a na strane druhej smerom k zvyšku sveta ako k priestoru so značným vývozným potenciálom;

2. podporovať rozvoj prostriedkov internalizácie vonkajších environmentálnych nákladov a odčleňovanie hospodárskeho rastu od poškodzovania životného prostredia. Napĺňanie týchto priorít by malo byť v súlade s existujúcimi právnymi predpismi Spoločenstva a opatreniami a nástrojmi navrhnutými v akčnom pláne environmentálnych technológií (ETAP), a to okrem iného prostredníctvom: a) využívania trhových nástrojov; b) rizikových fondov a financovania výskumu a vývoja; c) podpory udržateľných modelov výroby a spotreby vrátane ekologizácie verejného obstarávania; d) venovania osobitnej pozornosti malým a stredným podnikom a e) reformy dotácií, ktoré majú značný negatívny vplyv na životné prostredie a sú nezlučiteľné s trvalo udržateľným rozvojom, s cieľom postupne ich odstrániť;

3. vzhľadom na význam biologickej rozmanitosti pre určité hospodárske odvetvia presadzovať cieľ, ktorým je zastaviť od súčasnosti do roku 2010 ubúdanie biologickej rozmanitosti, a to najmä začleňovaním tejto požiadavky do ostatných politík;

4. pokračovať v boji proti zmenám klímy a súčasne hospodárnym spôsobom uplatňovať ciele podľa Kjótskeho protokolu, najmä vo vzťahu k malým a stredným podnikom.

Pozri aj integrované usmernenie Podporovať efektívne prideľovanie zdrojov zamerané na rast a zamestnanosť (č. 3).

B.2. ***Zvýšenie investičnej a pracovnej príťažlivosti Európy***

Príťažlivosť Európskej únie ako miesta na investovanie závisí okrem iného od veľkosti a otvorenosti jej trhov, regulačného prostredia, kvality pracovnej sily a infraštruktúry.

Rozšíriť a prehĺbiť vnútorný trh

Hoci je vnútorný trh tovarov relatívne dobre integrovaný, trhy služieb zostávajú v Európe z právneho hľadiska alebo *de facto* dosť fragmentované. Významným krokom v ústrety plne fungujúcemu vnútornému trhu služieb bude úplné a včasné vykonávanie smernice o službách. Odstránenie všetkých prekážok, ktoré bránia cezhraničným činnostiam, a to aj prostredníctvom zníženia administratívnej záťaže, pomôže naplno uvoľniť potenciál sektoru služieb v Európe. Je dôležité zlepšiť daňové prostredie. Fungovanie jednotného trhu sa môže zlepšiť prostredníctvom pokračujúceho úsilia bojovať proti daňovým podvodom, odstrániť škodlivú daňovú konkurenciu a prostredníctvom posilnenej spolupráce v oblasti zdaňovania medzi členskými štátmi a v prípade potreby na európskej úrovni pri rešpektovaní vnútroštátnych právomocí. Práca v tejto oblasti bude pokračovať, a to vrátane riešenia prekážok na vnútornom trhu. A napokon úplná integrácia finančných trhov prostredníctvom vykonávania stratégie stanovenej v Bielej knihe o finančných službách 2005 – 2010 by zvýšila produktivitu a zamestnanosť tým, že by umožnila efektívnejšie rozdeľovanie kapitálu a vytvorila lepšie podmienky na financovanie podnikateľskej činnosti.

Členské štáty dosiahli pokrok pri transpozícii smerníc o vnútornom trhu. V záujme využitia výhod jednotného európskeho trhu však ostáva prioritou jej ďalšie skvalitnenie. Smernice sa okrem toho často nevykonávajú alebo neuplatňujú správne, čo dokumentuje vysoký počet konaní iniciovaných Komisiou vo veci porušenia právnych predpisov. Členské štáty by si mali vzájomne vymieňať najlepšie postupy a mali by spolupracovať s Komisiou s cieľom zabezpečiť, aby ich občania a podnikateľské subjekty mohli využívať všetky výhody vyplývajúce z právnych predpisov pre vnútorný trh. Značný priestor na ďalšie zlepšenie je napríklad v oblasti postupov verejného obstarávania. Takéto zlepšenia by sa prejavili vo zvýšenom podiele verejne oznamovaných verejných obstarávaní. Okrem toho by otvorenejšie obstarávanie prinieslo členským štátom významné rozpočtové úspory.

Usmernenie 12. S cieľom rozširovať a prehlbovať vnútorný trh by členské štáty mali:

1. urýchliť transponovanie smerníc vnútorného trhu;

2. prednostne sa venovať prísnejšiemu a lepšiemu presadzovaniu právnych predpisov vnútorného trhu;

3. odstrániť zostávajúce prekážky brániace cezhraničnej činnosti;

4. účinne uplatňovať pravidlá EÚ pre verejné obstarávanie;

5. presadzovať plne funkčný vnútorný trh služieb a súčasne zachovať európsky sociálny model;

6. zrýchliť integráciu finančného trhu trvalým a súvislým vykonávaním a presadzovaním Akčného plánu pre finančné služby. Pozri aj integrované usmernenie Lepšie reagovať na potreby trhu práce (č. 20).

Zabezpečiť otvorené a konkurenčné trhy v Európe a mimo nej

Otvorený globálny systém obchodovania má pre EÚ prvoradý význam. Naša otvorenosť ako popredného svetového obchodníka a investora umožňuje nižšie vstupné náklady pre sektor priemyselnej výroby, nižšie ceny pre spotrebiteľov, konkurenčnú motiváciu pre podnikateľskú sféru, ako aj nové investície. Zároveň je dôležité, aby EÚ využívala svoj vplyv v medzinárodných rokovaniach na vyvíjanie tlaku na zvýšenie otvorenosti trhov, čo by malo viesť k recipročným prínosom. EÚ preto zostáva odhodlaná ďalej odstraňovať prekážky obchodu a investícií a súčasne zastáva pevnú pozíciu voči nekalým postupom v obchode a investíciách a voči narúšaniu hospodárskej súťaže. Dôležité je tiež spolupracovať s našimi hlavnými obchodnými partnermi s cieľom vytvoriť priestor zosúladených regulačných ustanovení a noriem vrátane spolupráce na medzinárodnej úrovni vedúcej k zvýšeniu efektívnosti a stability medzinárodných finančných trhov.

Politika hospodárskej súťaže hrala kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní podmienok spravodlivej hospodárskej súťaže medzi firmami v EÚ. Mohlo by byť tiež prospešné preskúmať širší regulačný rámec okolo trhov s cieľom podporovať podmienky, ktoré umožnia firmám účinne súťažiť, najmä ak berieme do úvahy vonkajšie aspekty konkurencieschopnosti počas vývoja a vykonávania našich vnútorných politík. Pokrok v otváraní európskych trhov hospodárskej súťaži možno dosiahnuť znížením všeobecnej úrovne zostávajúcej štátnej pomoci. Tento krok musí sprevádzať presunutie zostávajúcej štátnej pomoci v prospech podpory určitých horizontálnych cieľov. Tomu pomohlo preskúmanie pravidiel poskytovania štátnej pomoci.

Zvlášť účinným nástrojom podpory hospodárskej súťaže sú štrukturálne reformy, ktoré uľahčujú vstup na trh. Osobitne dôležité budú na trhoch, ktoré boli v minulosti chránené pred hospodárskou súťažou v dôsledku protikonkurenčného konania, existencie monopolov, nadmernej regulácie (napríklad povolenia, licencie, požiadavky na minimálny kapitál, právne prekážky, otváracie hodiny obchodov, regulované ceny atď. môžu brániť rozvoju účinného konkurenčného prostredia) alebo v dôsledku ochrany trhu.

Vykonávanie už dohodnutých opatrení na otvorenie sieťových odvetví hospodárskej súťaže (v oblastiach elektrickej energie a plynu, dopravy, telekomunikácií a poštových služieb) by malo okrem toho pomôcť zabezpečiť celkovo nižšie ceny a väčší výber a súčasne garantovať poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu všetkým občanom. Orgány hospodárskej súťaže a regulačné orgány by mali zabezpečiť hospodársku súťaž na liberalizovaných trhoch. Zároveň musí byť garantované uspokojivé poskytovanie vysokokvalitných služieb všeobecného hospodárskeho záujmu za prijateľné ceny.

Spotrebitelia s väčšími právomocami, ktorí prijímajú podložené rozhodnutia, sa rýchlejšie odmenia efektívnym prevádzkovateľom. Ďalšie úsilie je potrebné vynaložiť na presadzovanie spotrebiteľskej legislatívy, ktorá dáva spotrebiteľom väčšie právomoci a otvára vnútorný trh intenzívnejšej hospodárskej súťaži na maloobchodnej úrovni.

Vonkajšia otvorenosť pre obchod a investície, ktorá sa prejavuje zvyšovaním vývozu i dovozu, je významnou vzpruhou rastu a zamestnanosti, a preto môže posilniť uskutočňovanie štrukturálnej reformy. Pre európske hospodárstvo je nesmierne dôležitý otvorený a silný systém pravidiel globálneho obchodu. Úspešné uzavretie ambicióznej a vyváženej dohody v rámci dauhaského kola rokovaní, ako aj príprava dvojstranných a regionálnych dohôd o voľnom obchode by mali prispieť k ďalšiemu otvoreniu trhov pre obchod a investície, a tým aj k zvyšovaniu potenciálneho rastu. EÚ je pripravená poskytnúť svojim obchodným a investičným partnerom pomoc pri rozvoji celosvetových noriem, a najmä pri podpore budovania kapacít v rozvojových krajinách.

Usmernenie 13. S cieľom zabezpečiť otvorené a konkurenčné trhy v Európe a mimo nej a využívať prínosy globalizácie by sa členské štáty mali prednostne zamerať na:

1. odstránenie regulačných, obchodných a iných prekážok, ktoré neprimerane bránia hospodárskej súťaži;

2. účinnejšie presadzovanie politiky hospodárskej súťaže;

3. selektívne sledovanie trhov a právnych predpisov orgánmi hospodárskej súťaže a regulačnými orgánmi na účely určenia a odstránenia prekážok v hospodárskej súťaži a vstupu na trh;

4. zníženie štátnej pomoci, ktorá narúša hospodársku súťaž;

5. presunutie pomoci v prospech určitých horizontálnych cieľov, ako je napríklad výskum, inovácia a optimalizácia ľudského kapitálu, a v prospech riešenia riadne určených zlyhaní trhu, a to v súlade s rámcom Spoločenstva;

6. presadzovanie vonkajšej otvorenosti aj vo viacstrannom kontexte;

7. úplné vykonanie dohodnutých opatrení na otvorenie sieťových odvetví pre hospodársku súťaž na účely zabezpečenia účinnej hospodárskej súťaže na celoeurópskych integrovaných trhoch. Významnú úlohu v konkurenčnom a dynamickom hospodárstve zároveň zohráva efektívne poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu za prijateľné ceny.

Zlepšiť európsku a vnútroštátnu právnu reguláciu

Regulácia trhu je nevyhnutná na vytvorenie prostredia, v ktorom sa môžu uskutočňovať obchodné transakcie za konkurenčné ceny. Slúži aj na nápravu zlyhaní trhu alebo na ochranu účastníkov trhu. Napriek tomu môže súhrnný vplyv právnych predpisov a regulácie priniesť so sebou značné hospodárske náklady. Preto je nevyhnutné, aby boli právne predpisy dobre navrhnuté, primerané a pravidelne prehodnocované. Kvalita európskeho a vnútroštátneho regulačného prostredia závisí od spoločnej snahy a zodpovednosti na úrovni EÚ i členských štátov.

V EÚ sa začína ujímať kultúra lepšej právnej regulácie. V prístupe Komisie k lepšej právnej regulácii sa dôsledne hodnotia hospodárske, sociálne a environmentálne vplyvy nových alebo revidovaných právnych predpisov, aby sa určili potenciálne možnosti kompromisu medzi rôznymi cieľmi politík, ako aj synergie medzi nimi. Súčasná regulácia sa okrem toho posudzuje aj z hľadiska možností zjednodušenia vrátane administratívnej záťaže a hodnotí sa jej vplyv na konkurencieschopnosť. A napokon Komisia schválila prístup k meraniu administratívnych nákladov nových a existujúcich právnych predpisov a stanovil sa ambiciózny cieľ dosiahnuť do roku 2012 25 % zníženie záťaže vyplývajúcej z právnych predpisov EÚ a ich transpozície do vnútroštátnych predpisov.

Rovnako ambiciózne ciele zníženia na národnej úrovni by si mali stanoviť aj členské štáty v rámci svojich oblastí pôsobnosti. Členské štáty by mali aktívne podporovať elektronické verejné služby a vo veľkom rozsahu využívať iné nástroje IKT s cieľom znížiť administratívne zaťaženie. Vo všeobecnejšej rovine by mali prijať komplexnú a jasnú stratégiu lepšej právnej regulácie vrátane vhodných inštitucionálnych štruktúr, monitorovacích nástrojov a zdrojov a za účasti príslušných zainteresovaných strán. Členské štáty by mali systematicky hodnotiť náklady a výhody legislatívnych iniciatív a novelizácie legislatívy. Mali by zlepšiť kvalitu regulácie pri súčasnom zachovaní svojich cieľov a zjednodušiť existujúce právne predpisy. Mali by viesť rozsiahle konzultácie o nákladoch a prínosoch svojich regulačných iniciatív, najmä ak so sebou prinášajú možnosť kompromisu medzi rôznymi cieľmi politík. Členské štáty by mali taktiež zabezpečiť, aby sa plne zvážili vhodné alternatívy regulácie. To je dôležité najmä pre malé a stredné podniky, ktoré majú zvyčajne len obmedzené zdroje na zvládnutie regulačných požiadaviek, ktoré ukladajú právne predpisy Spoločenstva, ako aj vnútroštátne právne predpisy. Preto treba zvlášť uvažovať nad tým, či by malé a stredné podniky nemali byť úplne alebo čiastočne oslobodené od administratívnych požiadaviek.

Usmernenie 14. S cieľom vytvoriť konkurenčnejšie podnikateľské prostredie a podporiť iniciatívnosť súkromného sektora prostredníctvom lepšej právnej regulácie by členské štáty mali:

1. znížiť administratívne zaťaženie podnikov, najmä malých a stredných podnikov a začínajúcich podnikov;

2. zlepšiť kvalitu existujúcich a nových právnych predpisov a súčasne zachovať ich ciele, a to prostredníctvom systematického a dôsledného posudzovania ich hospodárskych, sociálnych (vrátane zdravotných) a environmentálnych vplyvov, pričom je potrebné zvážiť a zlepšiť meranie administratívneho zaťaženia súvisiaceho s reguláciou, ako aj jej vplyv na konkurencieschopnosť, okrem iného aj vo vzťahu k jej presadzovaniu;

3. podporovať podniky v rozvíjaní podnikovej sociálnej zodpovednosti.

Európa musí účinnejšie podporovať svoje podnikateľské snahy a potrebuje viac firiem ochotných vstupovať do kreatívnych alebo inovačných projektov. Politiky by mali vytvárať rámec pre inovatívne MSP, ktoré majú potenciál tvorby vysokej pridanej hodnoty a vysokého rastu. Malo by sa podporovať získavanie znalostí o podnikaní všetkými formami vzdelávania a odbornej prípravy a mali by sa zabezpečiť všetky potrebné zručnosti. Podnikateľský rozmer by sa mal začleňovať do procesu celoživotného vzdelávania už od školskej dochádzky. Mali by sa podporovať partnerstvá s podnikmi. Vytváranie a rast podnikov možno podporovať zlepšením podmienok prístupu k finančným prostriedkom, efektívnejším finančným sprostredkovaním a posilnením hospodárskych stimulov. To môže zahŕňať úpravu daňových systémov tak, aby odmeňovali úspech, zníženie nemzdových nákladov práce a zníženie administratívneho zaťaženia začínajúcich podnikov najmä poskytovaním príslušných služieb podnikateľskej podpory (najmä mladým podnikateľom) a zriadením miest jedného kontaktu. Osobitný dôraz by sa mal klásť na zjednodušenie prevodu vlastníctva, aj pokiaľ ide o rodinné podniky, a zlepšenie postupov záchrany a reštrukturalizácie najmä efektívnejšími zákonmi o konkurze. Členské štáty by mali podporovať aj šírenie IKT do MSP s cieľom zlepšiť produktivitu a zvýšiť vývoz posilnením administratívnych postupov vykonávaných online. Primeranú pozornosť je potrebné venovať konkrétnym prekážkam, ktorým čelia ženy podnikateľky, a rozvoju podpory zvyšovania počtu podnikateliek. Návrhy, ktoré budú súčasťou pripravovaného právneho aktu o malých podnikoch v EÚ a ktorý predloží Komisia, by sa mali vypracovať tak, aby sa zabezpečilo, že prispejú k uvoľneniu potenciálu MSP pre rast a zamestnanosť.

Usmernenie 15. S cieľom presadzovať podnikateľskejšiu kultúru a vytvoriť prostredie priaznivé pre malé a stredné podniky by členské štáty mali:

1. zlepšiť prístup k finančným prostriedkom, najmä k mikropôžičkám a iným formám rizikového kapitálu, aby sa podporilo vytváranie a rast týchto podnikov;

2. posilniť hospodárske stimuly okrem iného zjednodušením daňových systémov a znížením nemzdových nákladov práce;

3. posilniť inovačný potenciál malých a stredných podnikov;

4. poskytovať príslušné podporné služby napríklad vytváraním miest jedného kontaktu a stimulovaním vnútroštátnych podporných sietí pre podniky, aby sa podporilo ich vytváranie a rast v súlade s Chartou malých firiem. Členské štáty by mali okrem toho posilniť podnikateľské vzdelávanie a odbornú prípravu pre malé a stredné podniky. Taktiež by mali zjednodušiť prevod vlastníctva, v prípade potreby zmodernizovať svoje zákony o konkurze a zlepšiť postupy záchrany a reštrukturalizácie.

Pozri aj integrované usmernenia Podporovať efektívne prideľovanie zdrojov zamerané na rast a zamestnanosť (č. 3) a Podporovať všetky formy inovácie (č. 8, 23 a 24).

Rozšíriť a zlepšiť európsku infraštruktúru

Moderná infraštruktúra (doprava, energetika a digitálna komunikácia) je dôležitý faktor, ktorý má vplyv na atraktívnosť jednotlivých oblastí. Uľahčuje mobilitu osôb, tovaru a služieb v Únii. Vzájomne prepojené a interoperabilné transeurópske siete pomáhajú podporiť medzinárodný obchod a zvyšujú dynamiku vnútorného trhu znižovaním prepravných a komunikačných nákladov a rozširovaním trhov. Prebiehajúca liberalizácia európskych sieťových odvetví okrem toho podporuje hospodársku súťaž a prináša zvyšovanie efektívnosti v týchto odvetviach.

Z hľadiska budúcich investícií do európskej infraštruktúry je potrebné za prioritu považovať uskutočnenie 30 prioritných dopravných projektov, ktoré určil Parlament a Rada v dopravných usmerneniach pre transeurópsku sieť (TEN), ako aj uskutočnenie cezhraničných projektov quick-start pre dopravu, obnoviteľnú energiu a širokopásmové komunikácie a výskum (určených na základe európskej iniciatívy pre rast), ako aj ďalších dopravných projektov podporovaných z Kohézneho fondu). Potrebné je riešiť aj nedostatky v infraštruktúre v jednotlivých krajinách. Vhodné systémy tvorby cien za používanie infraštruktúry môžu prispieť k efektívnemu využívaniu infraštruktúry a vytvoreniu trvalo udržateľnej rovnováhy rôznych foriem.

Usmernenie 16. S cieľom rozšíriť, zlepšiť a prepojiť európsku infraštruktúru a dokončiť prioritné cezhraničné projekty s osobitným zameraním na dosiahnutie vyššej integrácie vnútroštátnych trhov v rámci rozšírenej EÚ by členské štáty mali:

1. vytvoriť primerané podmienky pre dopravnú, energetickú a informačno-komunikačnú infraštruktúru, ktoré efektívne využívajú zdroje, a prioritne pre tú infraštruktúru, ktorá je súčasťou transeurópskych sietí, doplnením mechanizmov Spoločenstva, okrem iného v cezhraničných oblastiach a okrajových regiónoch, čo predstavuje nevyhnutnú podmienku úspešného otvorenia sieťových odvetví hospodárskej súťaži;

2. zvážiť vytváranie verejno-súkromných partnerstiev;

3. zvážiť primeranosť systémov tvorby cien za používanie infraštruktúry, aby sa zabezpečilo efektívne využívanie infraštruktúr a vytvorenie trvalo udržateľnej rovnováhy rôznych foriem, pričom je potrebné klásť dôraz na technologický posun a inováciu a v plnej miere zohľadniť environmentálne náklady, ako aj vplyv na rast.

Pozri aj integrované usmernenie Podporovať šírenie a účinné využívanie IKT a budovať plne otvorenú informačnú spoločnosť (č. 9).

V Bruseli 14. mája 2008.

Za Radu
predseda
A. BAJUK